

Along with the scions of the house of Herod, Josephus enjoyed the luxuries of the imperial house of Vespasian, and of Titus and Domitian, his sons who reigned after him, whose very names have conjured terror and destruction in the hearts of Israel throughout the generations. And perhaps his treatment was even more luxurious than theirs. Following the destruction of Jerusalem Titus brought him back to Rome, granted him the citizenship and settled him in his palace, awarding him many holdings in the province of Judea. And Josephus, who was thirty-three years old at that time, added to his name the surname “Flavius” in honor of the emperor’s family, whose family name this was. In the palace of the destroyers of his people he found repose, and the verbal barbs of Jonathan the Sicarius, who informed on him, all returned empty. From the moment he arrived in Rome, he turned his face towards scholarship.

His intense narcissism, which dwarfed the redemption of his homeland in its import to him, did not dim his love for the honor of his people, and the spirit of zealousness burned in him like a flame upon seeing the calumnies of the authors of Rome, who wished to exalt the honor of the Emperor and his military commanders by denigrating the hosts of Israel and its heroes, and by reputed them to be spineless cowardly, without gumption or courage, and he rose up and wrote, in Greek, a language with whose every nuance he was conversant, even if he did not speak it correctly, a book of records, *The Wars of the Jews*, in seven volumes, prefacing them with all the travails which had befallen his people, from the day the Hasmoneans threw off the yoke of Greek rule, and all the chronicles of the kingdom of Herod and the travails of his house and the rule of his heirs and the rule of the Roman procurators and their malevolence and wickedness. His work was adorned with all the artifice of the Greek authors, and his books were considered amongst the leading works of their class, to this very day. Although there was one way in which his work on the war was not up to the standards of those authors, to whom restraint was a cardinal principle, that there are times when the ear of the reader will note the tumult of his overly agitated heart when speaking of the calamity which befell his nation. On the other hand, he was unfortunately prone to grossly overstating the guilt of the heroes of Israel devoted wholeheartedly to their homeland, measuring them all by a single measure, depicting all of them from one end of the spectrum to the other as men of bloodthirsty temperament. The villainy of this wicked calumny is magnified sevenfold in the eyes of the reader, when compared to the extensive, insipid and tasteless eulogizing of his own righteousness and faithfulness, while the treason against his people, who had entrusted their destiny in his hands, and the treachery with which he schemed to give up wholesome heroes as ransom for his own skin, are patent and clear in all their repulsiveness to any discerning reader. Also his shameless flattery of Vespasian and Titus, depicting them as the humble of the earth, compassionate sons of compassionate fathers, pure in thought and deed,

¹ I would like to thank my friend Rabbi Raphel Fridman for his excellent translation. The original Hebrew source is following the English translation.

should disgust any reader. Only on this last matter a discerning person might forgive him, as his fate was always in their hand to put to death or maintain in life. In response to *Wars of the Jews*, which, Josephus informs us, was but a new rendition in Greek of the essence of the work which he had already written in Aramaic, his rival, the war hero Justus of Tiberias, amongst the most thoroughly devoted to his people in the Galilee, wrote a book, in which he criticized the integrity and heroism of the acts of Josephus while he was yet the governor of Tiberias. In this book, also written in excellent Greek, Justus chronicles all the history of Israel, from the time of Moses until Agrippas the last king of Israel. In this book he undermined the veracity of Josephus and the glory of his heritage, denying that he was a descendant of the Hasmoneans, and even wrote of him that he was an enemy of Rome, in order to make him noxious to his protectors. Who knows how many precious chronicles were recorded in that book, but to the deep sorrow of all who cherish the antiquities of our people, it is lost and gone. Once Josephus had finished writing his book of the war, he returned to his great work, to which he devoted all of his strength and talent, *The Antiquities of the Jews*, which he began to write before *Wars*. Epaphroditus the Greek, a man of spirit and a great scholar in the house of the emperor, inspired him to approach this labor, and other scholars from among the Greeks volunteered to assist him, to purify his style in all of his works. This work consists of twenty sections, spinning a chronicle from the beginning of creation until the emergence of the nation of Israel, all of the chronicles of this people up to the year twelve of the emperor Nero, the first year of the war of destruction. While, indeed, he made many errors in the particulars which he gleaned from the Scriptures, probably because its Greek translation, and not the Hebrew original, was available to him in Rome, yet his labors were great and devoted, to collect many records from outside sources and to reconcile them with the records in the Scriptures, and to incorporate them in a single integrated work, which made him an everlasting reputation. Certainly his narcissistic nature did not abandon him in this work either, insinuating itself in every heartbeat. He looks to flatter his protectors with his innocence and naivete, alternating with words of wisdom and philosophy. Frequently he works to impress his reader with wondrous tales or by placing grandiose speeches and visions in the mouths of great figures, in order to impress the scholars of Greece, because this style of overwhelming blather was in great favor with that generation of Greeks. This was certainly not in keeping with the style of the Sages of Israel, who were sparing with their words. In spite of this any discerning eye will note that in this book the purpose of the author in general, was to remove “the darkness which covers from human beings the great deeds” which our ancestors did, outstanding amongst their own people as well as amongst all of the nations of the earth. He also labored to glorify the honor of the Torah and the way of life of Israel and to advocate their case against their Greek persecutors who libeled them in the lands of their persecutors, placing before their eyes the ordinance of the governors of the kingdoms of Macedonia and Rome, amongst whom were those who looked favorably upon Israel and practically begged for their love. In the twelfth year of the emperor Domitian, the twenty-third year of the destruction of Jerusalem, he completed this work. However, as against the monument of might and glory which he established for himself in *Antiquities*, he established a monument of everlasting shame in his small volume *Life of Josephus*, which he wrote in

response to the book of Justus his rival. In this work he detailed unabashedly all of the mischief which he wreaked upon his unfortunate people, who entrusted him with their welfare as commander of the Galilee, his contemptible treason and the manipulations with which he sold out his heritage for a single smooth remark of a Roman senator. It is beyond the understanding of the researchers of psychology, how one person can contain such duplicitous schemes along with the love and honor of his people in a single heart. The transgression of this author, stained indelibly in the book *Life of Josephus*, will not be erased for generations. However, as much as *Antiquities* tipped the balance of judgment in his favor, having written *Wars*, so *Against Apion*, a work of great and precious value, tipped the balance a bit versus *Life of Josephus*. Written in two parts, it argues the case of his beleaguered nation against the celebrated writer, who rose up in the days of Gaius Caligula to rail against the Jews and everything they held sacred and deny their antiquity, and against the other persecutors of this nation. With a heart brimming with courage he unmasked all of the villainy and haughtiness of these slanderers, trapping them with the words of their mouths, revealing their lies to the light of the sun, and the righteousness of his people coming out like the light of the dawn. In this book, too, as in all of his books, he speaks clearly and properly of the value of Israel and the Torah. While, indeed, he invokes inaccurate opinions from the Essene sages who were his childhood teachers, and at times he engages his readers in the dark opinions of the sages of India, which are anathema to God's perfect and salubrious Torah, in spite of this most of his opinions are good, and the knowledge of the ways of the other peoples enabled him to discern sharply between the alien and the Hebrew cultures. In his preface to *Antiquities* he invites his readers to note that the power of the Torah is not only as a law of justice such as can be found amongst the other nations, but that its entire essence is the deep knowledge of God and His ways. Thus the Torah begins not with laws and statutes but with the act of creation, because everything is the work of God, and the image of God, in which man was created, is the soul of all of the laws of the Torah and the foundation of all of their stipulations. It is only the image of God which is the spirit of man can prepare him to place God and His righteousness as a model for all of his actions, to walk in His ways and cling to Him. And while the legislators of all of the nations clung to the vanities of ancient fables, which placed all of the misdeeds and abominations of man as a mirror of the ways of their gods, to the point where any wicked evil person could find a model amongst these gods for his evil and wicked ways. Whereas the ancient legislators erred and misled others with such vanities and emptiness, Moses, our Teacher, taught us that God alone is the source of justice, sanctity and purity, and whoever wishes to become pure should lift their souls unto God, to walk in the ways of His Torah and observe its laws, for the righteousness of God is the only model for the righteousness of man. This opinion Josephus placed before all the readers of *Antiquities*. Purity of thought was, in his view, the highest property of the Torah of Moses, and he spared no effort to call his readers' attention to this quality. He also examined deeply and opened the eyes of all who seek wisdom, to note the wonders of the Torah, in which, the slightest and narrowest hint, almost invisible to the naked eye as it were, will outweigh the words of an entire system of the spirit of the wise men of the nations. The more one knows how to differentiate between the essence of the Torah of Israel and the essence of the Gentile ways, one will also know to

differentiate between the upholders of one and the upholders of the other. These are his words²: “the wise men of Greece, valuing their lives, hid their pure opinions from the people, out of fear of them, whereas the prophets of Israel knew no fear and declared the truth in clarion call, with no concern for any danger that might ensue to their persons. (*Against Apion* I 16. One who reads these loyal and intense words can hardly believe that they were written by so narcissistic a person as Josephus, all of whose protectors and environment and friends were Gentile, Greeks and Romans. And no one can deny that this proves that he had a valiant heart, and, had he only been a man of the book and never a man of the sword, had he not had the place for false pride to strike him with dumbness and blindness, that his name would have remained a blessing in the hearts of the people of Israel. But not only is it probable that the record of his treason against his heritage discouraged the dissemination of his works amongst his own people, the Greek language in which they were written also had a hand in deflecting his people’s attention from them, for his own unself-conscious testimony regarding himself at the end of *Antiquities*, is reliable, that in his time, “For our nation does not encourage those that learn the languages of many nations, and so adorn their discourses with the smoothness of their periods; because they look upon this sort of accomplishment as common, not only to all sorts of freemen, but to as many of the servants as please to learn them. But they give him the testimony of being a wise man who is fully acquainted with our laws, and is able to interpret their meaning; on which account, as there have been many who have done their endeavors with great patience to obtain this learning there have yet hardly been so many as two or three that have succeeded therein, who were immediately well rewarded for their pains.”³. And thousands of years have passed over the works of Josephus, with hardly a person of Israel having read them, and the reticence shown towards them by all the sages of the diaspora has been to the great detriment of the historiography of Israel, and much confusion has arisen, due to the absence of this book, in the accuracy of chronologies. Beyond this, [the book’s absence from Jewish learning] has been to the detriment of the conservation of its style , , as copyists have introduced into it things that are inconsistent with the spirit of Israel and Josephus’s style. Since the scholars of Israel have begun to return to study these works, the times of the second Temple period have become clearer. Even so, most of the utility of these works is as a setting for the history of our ancestors, although the stones embedded in that setting require individual examination. For some of these records he gave new facades to, in order to exalt the honor of his people in the eyes of the Greeks, and at times he distorted some of them in the chronicles of the war, in order to shame his rivals or to place a mantle of glory on his own exploits. In addition to these works he prepared to write four more volumes on the Torah of Israel, on the knowledge of God and on the rationales of the commandments. Probably, however, he died before he began or before he completed them

² I couldn't find this text in Josephus. It is my translation.

³ Josephus, trans. William Whiston

חלק כחלק עם צאצאי בית הורדוס, וְנָה גם יוסיפוס מדשן בית הקסר
אספסינוס וטיטוס ודומיטין בניו המולכים אחריו, אשר שמם היה לחגא ולמחתה
לישראל לדור דורים, ואולי עוד שָׁמֵן היה חלקו מחלקם. אחרי חרבן ירושלם
לקח אותו טיטוס עמו עירה רומי, ויתן לו משפט אזרח וישכן אותו בהיכלו
ויתן לו נכסים רבים בארק יהודה. ויוסיפוס, אשר היה בן שלש ושלשים שנה
בעת ההיא, הוסיף על שמו את שם «פֶּלְיוֹס» לכבוד משפחת בית הקסר, אשר
נקראה כן. בהיכל עוכרי עמו הונח לו, וחצי לשון יונתן הסיקרי, אשר הלשין

עליו. שבו ריקם¹). למן עת בואו רומי, שם את פניו אל המדע. אהבתו העזה מאד לנפשו, אשר נתן את ישועת ארץ מולדתו כפרה, לא עממה בקרב לבו את הגיון אהבת כבוד עמו. ותצלח עליו רוח קנאתו כאש, בראותו את תעלולי חנפי סופרי רומי, אשר אמרו להגדיל את כבוד הקסר ושרי צבאותיו, בתהם את צבאות ישראל ואת גבוריו לכלימה, ובהוציאם עליהם קול, כי שפופים רכי לב היו, אנשים אשר אין אמץ ואין רוח גבורה במ²). ויקם ויכתוב בשפת יון הידועה לו בכל דקדוקיה, אף כי על שפתיו לא היתה נכונה³). ספר זכרונות «מלחמת היהודים» בשבעה חלקים, ויקדם להם את כל המוצאות את עמו, למיום פרוק החשמנאים את עול מלכי יון מעל צוארו, ואת כל דברי מלוכת הורדוס ותלאות ביתו ושלטון צאצאיו ושלטון נציבי רומי וזודנם ורשעתם. ויכלכל את דבריו בתכלית חוקי מלאכת סופרי יון, ויחשבו ספריו בין ראשי ספרי המופת לכל מעשה סופרים מעין זה, עד היום. אפס כי דבר אחד הטיל בספר המלחמה מדרכי הסופרים ההם, אשר השקט להם לחק, כי יש אשר תקשיב און הקורא את המון לבו הסוער מדי דברו על שבר עמו⁴). לעומת זה הרע בהגדילו מאד עון גבורי ישראל הדבקים במולדתם, וימד לכלם במדה אחת, בתחו את כלם למקציהם ועד קציהם, לאנשי דמים, נקלות הדבה הרעה הזאת תגדל עוד שבעתים בעיני הקורא, למראה דברי התהלה הרבה התפלה וסרת הטעם, אשר יתהלל ברוב צדקתו ואמונת לבו, בעוד אשר דברי המעל אשר מעל בעמו, אשר הפקיד את גורלו בידו, וערמתו אשר הערים לתת את הגבורים התמימים כפר נפשו, דוחקים ובולטים ונראים בכל גועל מערומיהם לכל מבין⁵). גם הקטורה אשר ישים באף אספסינוס וטיטוס, בשותו אותם לענוי ארץ, לרחמנים בני רחמנים, טהורי עינים וטהורי ידים, תהיה לגועל נפש לכל קורא, אך לדבר הזה בכללו יסלח לו כל איש נבון, כי נפשו הלא היתה בידם תמיד להמית ולהחיות⁶). להשיב את דברי ספר המלחמה הזה, אשר לפי דברי יוסיפוס איננו בלתי אם פנים חדשות בשפת יון לגוף הספר, אשר כבר היה כתוב בידו בלשון ארמית⁷) כתב ספר איש ריבו, גבור החיל יוסטוס בן פיטטוס, אבי הדבקים בעמם בארץ הגליל, אשר חבל בישרת לבו ובגבורתו אח מעשי יוסיפוס בעודנו שליט בטבריא. על הספר הזה, הכתוב גם הוא יונית צחה, העלה יוסטוס את כל תולדות ישראל, למימי משה רבנו עד אגריפס המלך האחרון לישראל. בספר הזה הכזיב את יוסיפוס ויערער על תפארת מולדתו, כי לא מצאצאי החשמנאים הוא, אף כתב עליו כי אויב הוא לרומי, למען הבאש את

(1) מלחמ' 3 VII 11. (2) הקדמ' מלחמ' 3. (3) קדמוניות 2 11 XX. (4) מלחמת סס 4. (5) לרוגמח ע' מלחמת 8 III. (6) וכל קרא חד עין ימצא בתרעומתו אשר התרעם, ובוכותו אשר למר על ניקולוס דימסקי על החניפו להורדוס (קדמוניות 1, 7 XVI) רמו התנצלות מסותרת על רבו שבחיו לארזיו העריצים, (7) הקדמת מלחמ' 1. ובזמנו נמצא לפי דברי הביבליוגריפים בכתיבת יד של תרגום הסורי לכהרץ, הנקרא «פסיטא», חלק הששי של מלחמת היהודים בלשון סורית, אשר יחשבוהו למעשה ידי יוסיפוס.

ריחו בעיני מגיניו¹). מי יודע כמה זכרונות יקרים נאצרו בספר ההוא, אך לדאבון נפש כל אוהב קדמוניות עמו, אבד ואיננו. אחרי כלות יוסיפוס לכתוב את ספר המלחמה, שב לעבודתו הגדולה, אשר לה הקדיש את כל כחו וכשרונו, לעבודת ספר «קדמוניות היהודים», אשר החל לכתוב אותו לפני הספר ההוא². אפפודית³ היוני, איש רוח ויודע מדע וגדול בבית הקסר, העיר את רוחו לגשת אל המלאכה הזאת⁴, ומשכילים אחרים מבני יון התנדבו לעזור לו, לטהר את סגנונו בכל ספריו⁵. עשרים חלק לספר הזה, המספר את דברי הימים מראשית הבריאה עד היות ישראל לגוי, והם כל זכרונות העם הזה עד שנת השתים עשרה לנירון קיסר, היא שנת ראשית מלחמת החרבן. הן אמנם כי הרבה להשתבש בפרטי הדברים, אשר העלה מן המקרא, אשר קרוב הוא, כי תרגומו היוני, ולא גופו העברי, היה לנגד עיניו ברומי, אך לעומת זה רב ונאמן עמלו, אשר עמל לאסוף זכרונות רבים מספרי הנכר ולהתאים אותם אל זכרונות כתבי הקדש, ולשומם לפועל אחד כליל ותמים, אשר עשה לו שם עולם. הן סמני טבע רוחו לא התנכרו גם בספרו זה, כי אהבת נפשו דוחקת ובולטת מכל מערכי לכו, יש אשר יתמם מאד, ויש אשר ירבה להתחכם ולהתפלסף, למען ימצא חן בעיני מגיניו וקוראיו, הליפות בתומתו ובחכמתו, ויש אשר ירחיב פיהו בגדולות ובנפלאות, או ישים בפי גדולי הדורות משאות וחזון בשפת יתר, למען מצא חן ברוב לקחו בעיני משכילי יון, — כי לקח זה הבא בלהג רב, בטעם דור היוני ההוא היה, ולא בטעם חכמי ישראל הנמרצים בדבריהם — אך בכל זאת תעיד כל עין בוחנת, כי בספר הזה היתה מגמת פני הסופר בכללה, להסיר את «האפל המכסה מבני האדם את הגדולות»⁶, אשר הפליאו אבותינו לעשות בקרב עמם ובקרב כל משפחות האדם, לרומם את כבוד התורה ודרך חיי ישראל ולריב את ריבם מיד צורריהם היונים גוזלי משפטם בארצות צורריהם⁷. בשומו לנגד עיניהם את סקודות מושלי ממלכת מקדון ורומי, אשר בהן פקדו את בני ישראל לטובה ויבקשו כמעט את אהבתם. בשנת שתיים עשרה לקסר דומיטיון, היא שנת העשרים ושלוש לחרבן ירושלם⁸ 93–3553 כלה מעשהו זה. אך למול מצבת העוז והתפארת, אשר הציב לו בספר הקדמוניות, הקים לו מצבת זכרון לדראון עולם בספרו הקטן «תולדות יוסף»⁹, אשר כתב לשם מענה על דברי ספר יוסטוס איש ריבו. שם פרט במצח נחושה, בלי כל בשת פנים את כל תעלוליו אשר עולל לעמו האמלל המפקד בידו, בהיותו שליט בגליל, את הבגד הנתעב אשר בגד בו ואת הנכלים אשר נכל למכור את מולדתו בעד חלקת-לשון אחת מפי שר רומי. פליאה דעת היא מחוקרי תורת הנפש, איככה יכיל איש מזמות

(1) תולדות יוסף I ולגו קשה להאמין, כי הגבור הישראלי האדוק הזה יכבד את בוזי-נפשו בכבוד גדול כזה, לאמר עליו, כי שונא הוא לאויבי עמו. (2) קדמ' 2, XX 11. (3) Epaphroditus. (4) הקדמ' קדמ' 2. (5) ריב יוסף 9. (6) הקדמ' קדמ' 1. (7) קדמ' 2, 1, XII 3, 26, XIV 10, 8, XVI 6. (8) XX 11 2. (9) בסוף ס' הקדמוניות, הוא מבטיח לכתוב עוד את תמצית דברי המלחמה ואת כל המוצאות אותו, עד שנת י"ג לדומיטיון, לאמר את ספרו «תולדות יוסף» (שם), ובכן נכתב ס' «התולדות» אחרי הקדמוניות.

בליעל כאלה וחבת כבוד עמו בלב אחד. עון הסופר הוה הנכתם בספר 'תולדות יוסף' באשר הוא, לא ימחה לדור דורים. אולם ככל אשר בספר הקדמוניות הכריע את מעשיו לכף זכות, אחרי כתבו את דברי מלחמת היהודים, כן הכריע מעט את הכף כנגד ספר 'תולדות יוסף' בספרו 'ריב יוסף עם אפיון', אשר ערכו רב ויקר מאד מאד, הכתוב בשני חלקים. בו רב את ריב חרפת עמו מיד אפיון הסופר ההולל, אשר קם בימי קיוס קליגולא, להתעולל בישראל ובקדשיו ולהכחיש את קדמותו, ומיד יתר צוררי העם הזה. בלב מלא עוץ יגלה את כל גבלות ההוללים האלה ואת פחזותם, ילכוד אותם באמרי פיהם והראה את שקריהם לעין השמש, ואת יתרון צדקת עמו יוציא כאור נגה. גם בספר הזה גם בכל ספריו ידבר נכוחות ונכונות על ערך ישראל ותורתו. הן אמנם כי עלו בידו דעות אשר לא כן מיד חכמי האסים אשר היו מוריו בילדותו, ויש אשר יחבב על קהל קוראיו את דעות חכמי הודו הקודרות, אשר מורת רוח הן לתורת ה' התמימה והבריאה¹. בכל זאת מרבית דעותיו טובות הן, ויד הדעת את כל דרכי הנכר היתה עליו לטובה, להבחין בעין חדה בין התרבות הנכריה ובין התרבות העבריה. בפתח דברו לספר הקדמוניות יאיר את עין הקורא להתבונן, כי כל עצמת התורה איננה רק חוקת משפט בלבד כחוקות מחוקקי הנכר, כי אם כל עצם עצמתה היא הדעת את ה' ואת דרכיו, על כן אין תחלת ספר התורה חוקים ומשפטים, בלתי אם דבר הבריאה, כי הכל מעשה ה' הוא וכי צלם האלהים, אשר בו נברא האדם, היא נשמת כל חוקי התורה ויסוד כל תנאיהם; כי רק דמות האלהים אשר לרוח האדם תכשירהו לשום את ה' ואת צדקתו למופת בכל מעשיו, ללכת בארחותיו ולדבקה בו, ובעוד אשר דבקו מחוקקי כל הגוים בהבלי משלי הקדם, אשר שמו את כל חטאות האדם לכל תועבותיהן לקו ולמשקלת גם לכל דרכי אלהיהם, עד כי לא יבצר מן הרשע הבליעל לעוז במעוזם ולשום את אלהיו אלה למופת בדרכי הרשעה והומה – בעוד אשר מחוקקי הקדם שגו והשגו בהבלי שוא ותהו כאלה, הורה משה רבנו, כי ה' האלהים לבדו הוא מקור הצדק הקדושה והטהרה, וכל הבא להטהר ישא את נפשו אליו, ללכת בתורתו ולשמור את חוקיו, וקדש וטהר גם הוא, כי צדקת ה' לבדה מופת היא לצדקת האדם. את הדעה הזאת שם לעינים לכל קוראי ספר קדמוניות היהודים². טהרת הדעות היתה בעיניו ראש סגולת תורת משה, אשר לא חדל להעיר את און הקורא, לשום את כל לבו לדעת ולהכיר את הסגולה הזאת³. אף העמיק להתבונן ולפקוח את עין כל דורש חכמה, להביט נפלאות בדברי התורה, אשר יש בה, אשר רמו אחד דק ונעלם כמעט מעין הרואה, יכריע דברי שטה שלמה פרי רוח חכמי נכר⁴. ככל אשר ידע להבדיל בין עצם תורת ישראל לעצם תורת הנכר, כן השכיל להבדיל בין שוחרי שתיהן, ואלה הם דבריו: חכמי יון כבשו באהבתם את נפשם, את דעותיהם המזוקקות מפני העם, מיראתם אותו, ונביאי

(1) קדמוניות 7, VII 8. (2) הקדמ' קדמ' 4. (3) 4. (4) 4.

ישראל לא ידעו כל פחד ויכריזו את דברי האמת בקולי קולות, ואל הרכה אשר תמצא את נפשם לא הביטו ולא שתו לב⁽¹⁾. הקורא את הדברים האלה הנאמנים והנמרצים, לא יאמין כמעט למראה עיניו, כי נכתבו בידי איש אוהב נפשו כיוסיפוס, ואשר מגניו וכל סביביו ורעיו נכרים הם, בני יון ורומי! ואיש לא יכחד כי דבר זה יוכיח, כי לב אמיץ היה לו, ולוא היה רק «ספרא ולא סיפא» ומקום לא היה לגאון שוא להכות אותו בתמהון ובענרון, כי עתה היה שמו לברכה בקרב ישראל. אך מלבד אשר קרוב הוא, כי זכרון המעל אשר מעל במולדתו עמד לשטן בפני תפוצת ספריו בקרב עמו, היתה בו גם יד לשון היונית הנכריה, אשר בה נכתבו, להסב את לב עמו מאחריהם, כי עדות יוסף יוסיפוס, אשר העיד במו פיו בתם לבו, באחרית דברי ספר הקדמוניות, נאמנה היא, כי בדורותיו «לא נכבדו בעיני ישראל, מביני לשונות הנכר היודעים להחליק את מליצותיהן, יען כי מלאכת מחשבת זאת, לא מלאכת חכמים לבדם היא, כי גם נבלים יטפלו בה אף יעשו בה חיל. בישראל יחשבו לחכמים רק האנשים היודעים את התורה, לכלכל אותה גם על פי משמע גופי דבריה, גם על פי עמק טעם ענינה, על כן לא הצליחו, בלתי אם שנים או שלשה אנשים בארץ ישראל במלאכת סופרים בשפת יון⁽²⁾», ואלפי שנה עברו על ספרי יוסיפוס, אשר כמעט איש מישראל לא קרא אותם, והמחשון אשר חשכו כל חכמי הגולה את ידם מהם, הרע הרבה מאד מעבר מזה לכלכלת תולדות ישראל, אשר ערבוב רב מאד עלה, לרגלי חסר ספר הזה, בדיוק סדרי הזמנים ומנין שנות הדורות, ומעבר מזה הרע המחשון ההוא למשמרת סגנון הספר בעצם תמו, כי יש אשר הבליעו בו המעתיקים דברים, אשר לא על פי רוח ישראל וטעמו המה⁽³⁾, מיום שוב חוקרי ישראל להגות בספרים אלה⁽⁴⁾, החלו דורות ימי בית שני להתברר, אך בכל זאת מרבית תועלת הספרים האלה, כי משבצת הם לתולדות אבותינו, אך את אבני המלואים אשר למשבצת ההיא יש לבחון אותן אחת אחת, כי יש כמה זכרונות אשר שם להם פנים חדשות, למען הגדל כבוד עמו בעיני היונים, ויש אשר עוה פני כמה מהם בדברי ימי המלחמה, למען שים כבוד אנשי ריבו לכלימה או לבעבור העטות את מעלליו מעטה תהלה, מלבד ספריו אלה אמר לכתוב עוד ארבעה ספרים על תורת ישראל, על דעת אלהים ועל טעמי המצות⁽⁵⁾, אך קרוב הוא, כי מת בטרם החל אותם או בטרם כלם.

⁽¹⁾ ריב יוסף I 16. * עיין דברים אלה ככתבם (קדמ' 2, XX 11). וכעין מלואים וכאור יחשבו בעיני החוקר ההסתורי לגורה שגורו גם בימי אנטיסטר «כשצרו מלכי השמונאי זה על זה» (סוטה מ"ט:). גם בפולמוס של אספטינוס (שם ע"א במשנה) «שלא ילמד אדם את בנו יונית». ואם היו למי יוסיפוס שנים שלשה בא"י שהצליחו בה, אין ספק כי יוסטוס היה אחד מהם. * כעין דברי אלעזר הסיקרי, כי עוב ה' את ישראל. (מלחמ' 7 6 VII 8) ועד דברים אשר לא מעט ישראל יצאו (קדמ' 3, XVIII 3). * מימי ר"ע